

lokukról a Szégyen bélyege; a hősök glóriája ragyogott felettük . . .

Hirtelen csönd lett, mert míg szívem mesélt, lassan nőni kezdett a száraz galyacska Mesetündér kezében. Nőtt, nőtt, rügyezett, lombot hajtott s kinyitott egy ágán a szivárványos virág. Kitérült kelyhétől ragyogott a szoba. Ott ült Mesetündér a fényesség közepén, tekintetével itta a virágot és lám, fiatal volt, újra

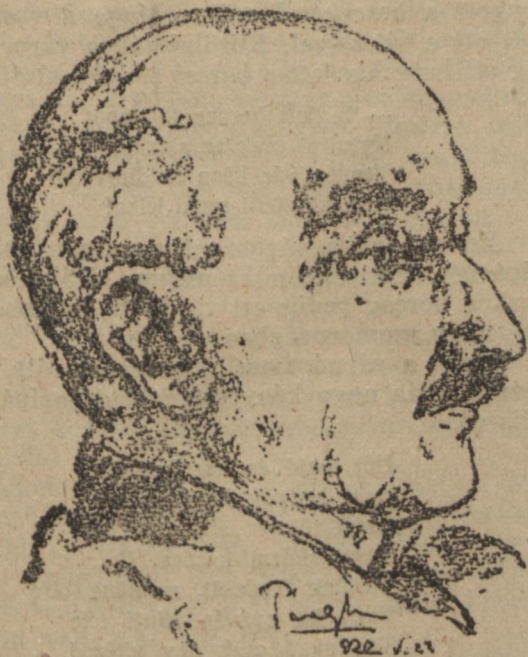
ezüst fátyol fedte hajlékony tagjait, nehéz aranyhaja a földet seprte. Két szeme tündöklött, mint a szivárványos virág, hangja csengett, csilingelt, mintha ezer ezüst harang szólna.

— Viszem a virágot Királykisasszonynak. Már most reménykedjék, vidám eszerlevélből koszorút is fonjon. Sivatatagban termett szivárványos virág pompázzék közepén a hősökre várva. *Vajk Magda.*

Gombocz Zoltán.

Az Akadémia nemrég lezajlott nagyhete rendjén rendes tagjai sorába iktatta Gombocz Zoltánt és nagydíjjal tüntette ki azt az etymológiai szótárat, melynek ő az egyik szerzője. A választásnál az igenlő szavazatok nagyszerű és lelkes egységét mindössze két nem bontotta meg, a nagydíj odaitélése pedig egyhangúlag történt. Ez az elismerés kiváló érdemeket jutalmaz. Mert az új akadémikus bár aránylag nem hosszú tudományos multra tekinthet vissza, mégis új utakat nyitott a magyar nyelvészeti kutatásnak s döntő lépésekkel vitte előre a magyar nyelvtudományt.

Nyugodt, folytonos és egyenletes tudományos munka tölti be Gombocz Zoltán életét, tudományos

pályafutása nyugodt, folytonos és egyenletes emelkedést mutat. Munkáját mindig idejében követte a méltó elismerés, élete szerencsés harmóniában áll tudományos munkásságával.

Szüülővárosában, Sopronban végezte a középiskolát, azután Budapestre került az Eötvös-kollégiumba, s tanulmányai végeztével közbeeső állomás nélkül lett tanára az Eötvös-kollégiumnak. Az Eötvös-kollégiumi nevezetes szerepet játszik pályakezdésénél. Könyvtára, mely a kollégium minden lakójának a legteljesebb rendelkezésére áll, tág teret nyitott munkájának. Még a második évét töltötte az egyetemen, mikor 1898-ban megírta és közzétette *A jelenkori nyelvészet alapelvei* című könyvét. Két évvel később *sub auspiciis regis* avatták doktorrá, majd az Eötvös-kollégiumi tanárkodása idején magántanári képesítést nyert a budapesti tudományegyetemen.

Tudományos munkássága két téren is megnyilvánult. Magántanári képesítését fonetikából nyerte, s ezt intenzív általános nyelvtudományi munkásság előzte meg. Mintegy hét ízben Párisban töltvén a nyári szünetet, főként ennek a tanulmánynak élt, s *Rousselet* abbé fonetika laboratóriumában készült jövődő fel-

adataira. Lipcsében *Wundt* és *Sievers* voltak rá hatással. Kedvezőtlen körülmények következtében *Wundt*-nak csak hallgatója volt két szemeszteren keresztül és nem tanítványa is. *Wundt* a természettudományoktól indult a pszichológia és filozófia felé. Mint a fiziológia tanára kezdte művelni a kísérleti pszichológiát, mely ezidőtájt már egész erejét igénybevette. A *Völkerpsychologie* tíz kötetében a nyelvtudomány is megkapja ugyan a maga jelentékeny részét, de a kérdéses időben épen ezt a részt nem adta elő. Így a lipcsei év jelentőségét a már említett *Sievers* hatása adta meg.

Ime, nagy vonásokban működésének egyik tere. Itt elért eredményeit néhány önálló munkán kívül kisebb tanulmányokban írta meg, melyek közzétételével a magyar nyelvészeti folyóiratirodalom nagy föllendülést mutatott. E téren teljesített munkája adta meg a lehetőséget a kutatás más terein elrejtett problémák feltárására és energikus kiaknázására.

E konkrét problémák közül a magyar-török kérdés nyomult érdeklődése homlokterébe. Itt végzett kutatásai nagy jelentőségűek, eredményei korszakalkotók. Vizsgálódásainak szerves következményeképp az utolsó évtizedben bontakozott ki a húnkérdés kutatás-területe. A hún probléma módszeres feltárása nevéhez fűződik, vizsgálódásai meghozták e kérdés módszeres megoldását. A hún probléma már előtte is meglehetősen régóta foglalkoztatja a nyelvtudományt. Azonban *Vámbéry* megoldása nem volt módszeres, ennél fogva csakhamar ellentétbe került más uton nyert eredményekkel, s önmagában is tarthatatlanná vált. Az új megoldás pedig önmagában zárt és teljes, és harmóniában áll a kutatás egyéb irányjaival.

Negyedik éve volt már a kolozsvári egyetem nyilvános rendes tanára, amikor 1918-ban közzétette *Magyar őshaza és nemzeti hagyományok* című műve első részét. Ebben az őshazára vonatkozó nemzeti hagyományok filológiai ellenőrzését adja.

1919 végén Budapestre jött a száműzött erdélyi egyetem. De az egyetem Szegedre már nélkülük ment: dr. Gombocz Zoltánt a budapesti egyetem hívta meg 1921-ben. Jelenleg *Melich* Jánossal együtt szerkeszti a *Magyar nyelvtudomány kézikönyvét*, mely mintegy feltározása, számbavevése nyelvészetünk értékeinek s hogy maga is érték lesz: arra biztosíték első füzeté, mely dr. Gombocz Zoltán tollából került ki.

Az *Etymológiai* szótárról kell még szólnunk. E munkájában szintén *Melich* János a munkatársa. A szótár a maga nemében az egész világon egyedülálló alkotás. Nem a magyar irodalmi nyelv, hanem a magyar nyelv etymológiai szótára: mint illyet egy francia kritikus követendő példakép állította hazája nyelvészei elé. A nemzetközi tudományos közvélemény ellenőrzése, sőt aktív közreműködése mellett készült, mig nem a háborúnak a *Respublica Litterarum* is áldozatul esett. A két tudós munkájának felbonthatatlan egységévválásából jő létre ez a nagy mű. Minden egyes cikk külön cédulát kap, s minden egyes cédula egyszer-ötször teszi meg az utat az egyetemi tanári szoba s a Nemzeti Múzeum igazgatói szobája között. Munkájukkal ma már az „N” betűig érkeztek el.

Gáspár Zoltán.